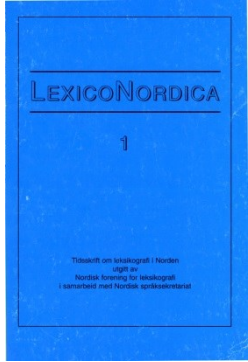

LexicoNordica

Forfatter:	Lars Svensson	
Anmeldt værk:	Donna Lee Berg. 1993. <i>A Guide to the Oxford English Dictionary. The essential companion and user's guide.</i> Oxford/New York: Oxford University.	
Kilde:	LexicoNordica 1, 1994, s. 305-307	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Lars Svensson

Donna Lee Berg: *A Guide to the Oxford English Dictionary. The essential companion and user's guide.* Oxford & New York: Oxford University Press 1993. 206 sid.

Den stora, nationella, deskriptiva ordboken, *The Oxford English Dictionary* (OED), som behandlar engelskt språk från 1150 till nutiden, utgavs 1884–1928 under titeln *A New English Dictionary on Historical Principles* (NED). Titeln ändrades officiellt 1933 till OED i samband med att verket gavs ut på nytt, varvid det försågs med ett supplement i 1 band jämte bibliografi. Kring mitten av 1950-talet ansågs tiden mogen för en uppdatering av OED och under perioden 1972–86 utkom ett supplement i 4 band – från början tänkt som 1 band – inkluderande supplementbandet från 1933. I 4-bandssupplementet upptogs även grov slang och vulgarismer, som icke medtagits i första upplagan, och vid nyexcerperingen togs stor hänsyn till den regionala engelskan i USA, Canada, Australien, Nya Zeeland, Sydafrika och Västindien.

1989 utkom i 20 band andra upplagan av OED, där 615.000 ord (mot 414.800 i första upplagan) definieras, 139.900 ord ges uttal, 219.800 ord etymologiseras och 2.436.600 språkprov illustrerar och kompletterar definitionerna. I denna upplaga, som inkluderar båda supplementen och 5000 nya ord, ersattes också det fonetiska, mycket prisade (men föråldrade) beteckningssystemet i första upplagan med International Phonetic Alphabet (IPA).

Sedan ett par år tillbaka föreligger OED också i en databas. En CD-ROM-skiva gavs ut 1992 i en IBM-version och en Macintoshversion kom 1993.

Utöver de 2 upplagorna har även ett antal lexikon getts ut baserade på OED, t.ex. *The Compact Oxford English Dictionary*, *The New Shorter Oxford English Dictionary*, *The Concise Oxford Dictionary*, *The Little Oxford Dictionary*.

Om allt detta och mer därtill står att läsa i Donna Lee Bergs nyutkomna och mycket nyttiga handbok till OED, som i likhet med andra nationella ordböcker genom sitt komprimerade framställningssätt kan uppfattas som svårtillgänglig för många brukare. Handboken består av två avdelningar. I den första, som är den egentliga handboken, redogör författaren pedagogiskt och lättillgängligt med illustrerande exempel från ordboken noga för ordbokens uppställning och redigeringsregler. Det rika informationsflödet som möter i OED i form av uppslagsord, uttal, ordklassbeteckning, formväxling (med tidsangivande siffror), flexion, ordhistoria och etymologi, bruklighetsuppgifter,

betydelsebeskrivning med definitionen (definitionerna) presenterad(e) i moment (och undermoment) jämte illustrerande, daterade språkprov behandlas ingående och kunnigt av författaren, tidigare bibliotekarie vid University of Waterloo Centre for the New Oxford English Dictionary and Text Research. Även OED:s sätt att behandla sammansättningar (*sea chest, sea-gull, seafood, school phobia, school-learning, schoolboy*), avledningar och felaktiga ord, spökord, "spurious words", gås igenom.

Berg har en imponerande kännedom om OED:s redigeringsregler. Vissa finesser är svåra att genomskåda för en ovan läsare av OED. Några exempel.

Två parallellstreck, ||, före uppslagsord anger att ordet är lånat men icke naturaliserat. Se t.ex. || **zurna**.

-⁰ eller -1, som i vissa artiklar stundom följer efter brukligheten *Obs. rare*, anger att ordet anträffats blott 1 gång. -⁰ upplyser att ordet i fråga är ett lexikonbelägg. Se t.ex. † **palumbine** ... *Obs. rare* -⁰ respektive † **wayward** ... *Obs. rare* -1.

Lånord som övertagits från det långivande språket utan förändring i stavning eller form betecknas i den etymologiska parentesen med *a.* (= adopted from, adoption of) i motsats till lånord som förändrats, som betecknas med *ad.* (= adaption of). Jämför t. ex. **restaurant** ... [a. F *restaurant* ...] respektive **palumbine** ... [ad. L. *palumbin-us* ...].

Vissa ord i OED med variantformer redovisas efter ordets form i olika undermoment betecknade med grekiska bokstäver i kursiv. I artikeln **salad** anförs former med *d* i stammen i undermoment α , former med *t* i stammen i undermoment β .

Handbokens andra del är en alfabetiskt uppställd uppslagsbok, som i huvudsak behandlar OED:s historia, terminologi och organisation. Chefredaktörerna för OED:s första upplaga och båda supplement – James Murray, Henry Bradley, William Craigie, Charles Onions, Robert Burchfield – får egna artiklar. Även personer och ordboksverk utanför OED:s redaktion som haft betydelse för ordboksverket i någon form tas upp, t.ex. lexikograferna Samuel Johnson, Noah Webster, Charles Richardson. Även de mest citerade källorna tas upp: *Bibeln* (25.000 språkprov), *Cursor mundi* (12.790 språkprov) och Shakespeares verk (33.000 språkprov).

Handboken avslutas med statistiska uppgifter om OED, en kronologisk översikt från 1755, då Samuel Johnsons *Dictionary of the English Language* gavs ut, till 1992, då CD-ROM-versionen av andra upplagan av OED släpptes, och en kortfattad bibliografi.

Min allvarligaste anmärkning mot handboken är dess disposition, som innebär att mångt och mycket som avhandlas i avdelning 1 upprepas i avdelning 2. Det är också beklagligt att ett sakregister saknas. Ett sådant hade höjt handbokens användbarhet avsevärt.

Anmärkningarna förtär emellertid inte mitt slutomdöme: en lättillgänglig, faktaspäckad och med stor entusiasm skriven handbok som har mycket att ge, även mer avancerade brukare av OED. Och visst håller man gärna med författaren om att de två upplagorna av OED var för sig representerar milstolpar i engelsk, för att inte säga europeisk lexikografi. Att ge ut en traditionell ordbok av OED:s omfattning och kvalitet på endast 44 år – åren för förberedelsearbetet icke inräknade – är imponerande. Imponerande är också anammandet av datortekniken och den snabba inmatningen av den stora ordboksmassan, 21.728 tätskrivna sidor, i en elektronisk databas.

För svensk lexikografi har OED haft stor betydelse. Den engelska ordboken blev den viktigaste förebilden för Svenska Akademiens ordbok, när redigeringsreglerna fastställdes för det svenska ordboksverket för omkring 100 år sedan.

Litteratur

- The Oxford English Dictionary being a corrected Re-issue with an Introduction, Supplement, and Bibliography of A New English Dictionary on Historical Principles...* edited by James A. H. Murray, Henry Bradley, W. A. Craigie, C. T. Onions. I–XII. Oxford 1961, 1970.
- A Supplement to the Oxford English Dictionary.* Edited by R. W. Buchfield. I–IV. Oxford 1972–86.
- Ordbok över svenska språket utgiven av Svenska Akademien.* I–. Lund 1898–.